

ks. Jan Dyduch

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Organizacja i awanse naukowe w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie

Owocna działalność wspólnoty akademickiej wymaga jej odpowiedniej organizacji. Także skuteczna jej działalność potrzebuje uporządkowanego programu studiów, znanego zarówno pracownikom, jak i studentom uczelni. Również transparentny system awansów naukowych przyczynia się wydatnie do rozwoju Uniwersytetu. Przywołane sprawy regulują głównie następujące dokumenty: konstytucja apostolska *Sapientia christiana* (1979), *Kodeks prawa kanonicznego* [dalej: KPK] (1983), Statut Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie [dalej: Statut UPJPII] (2010), regulaminy Uniwersytetu oraz przepisy państwowe, które zostały zaakceptowane przez władzę kościelną. W oparciu o te dokumenty zamierzamy ukazać, przynajmniej w zarysie, przywołane wyżej zagadnienia, tzn. strukturę Uniwersytetu Papieskiego, jego program studiów i nadawane przezeń awanse naukowe.

1. Struktura Uniwersytetu

Nadrzędne znaczenie w ukształtowaniu struktury Uniwersytetu posiadają normy kanonicznego prawodawstwa powszechnego. W rozwoju uczelni zajmujących się naukami teologicznymi i z nimi powiązanych ukształtowały się ich dwie formy: uczelnie kościelne zajmujące się badaniem naukowym objawienia Bożego i uczelnie katolickie inspirowane publiczną i powszechną obecnością idei chrześcijańskich¹. Normy podstawowe prawodawstwa powszechnego

¹ Por. S. Pasternak, *Reorganizacja studiów kościelnych – szczególnie wykładów z prawa kanonicznego w świetle „Sapientia christiana”*, „Prawo Kanoniczne” 23 (1980) nr 3–4, s. 218.

dla uczelni kościelnych zawarte są w konstytucji *Sapientia christiana*² i w KPK³. Naukowe badania objawienia Bożego przez uczelnie kościelne sprawiają, że służą one ewangelizacji i to rzutuje na ich strukturę i program⁴.

Konstytucja *Sapientia christiana* następująco określa uczelnie kościelne:

W niniejszej konstytucji przez kościelne rozumie się te uniwersytety i wydziały, które zostały kanonicznie erygowane lub zatwierdzone przez Stolicę Apostolską i uprawiają oraz przekazują świętą doktrynę (teologię) i związane z nią gałęzie wiedzy – posiadając równocześnie prawo nadawania stopni akademickich powagą Stolicy Apostolskiej⁵.

Zaistnienie uczelni kościelnej wymaga zatem erygowania lub zatwierdzenia przez Kongregację Edukacji Katolickiej, która z upoważnienia papieża powołuje uczelnie kościelne i kieruje nimi⁶.

Konstytucja *Sapientia christiana* podaje dwie istotne wytyczne dotyczące struktury uniwersytetów i wydziałów kościelnych. Pierwsza to potrzeba pewnej podstawowej jednolitości, która pozwalałaby rozpoznać przynależność do tej formy uczelni. Druga wytyczna wskazuje na potrzebę sprecyzowania pewnych spraw na temat uczelni kościelnych, uwzględniających miejscowe warunki, zwyczaje i wymagania uniwersytetów w poszczególnych krajach⁷. Przywołane wytyczne, normujące strukturę uczelni kościelnej, ma realizować jej statut, który musi posiadać każda z nich: „Każdy uniwersytet i wydział kościelny musi posiadać własne statuty i program studiów, zatwierdzone przez Stolicę Apostolską” (kan. 816 § 2 KPK). Przygotowany przez uczelnię statut, określający jej strukturę, zostaje przesłany do Kongregacji Edukacji Katolickiej, która stwierdza jego zgodność z normami prawa powszechnego i zatwierdza go.

Statut Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II został zatwierdzony dekretem z 5 lutego 2010 roku, we wspomnienie św. Agaty dziewicy i męczennicy⁸. Postanawia on:

² Ioannes Paulus II, Constitutio apostolica *Sapientia christiana*, 15.04.1979, [dalej: *Sapientia christiana*] AAS 71 (1979), s. 469–499, tłum. pol. *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, zebrał i tłum. ks. E. Szafranski, t. XII, z. 1, s. 210–256.

³ *Kodeks prawa kanonicznego*, przekład polski, Poznań 1984.

⁴ Szerzej na ten temat por. J. Dyduch, *Rola uczelni kościelnych i katolickich w świetle powszechnego prawodawstwa posoborowego*, „*Analecta Cracoviensia*” 24 (1992), s. 135–152.

⁵ *Sapientia christiana*, art. 2.

⁶ Por. tamże, art. 5.

⁷ Por. tamże, wstęp, s. 222.

⁸ Dekret Kongregacji Edukacji Katolickiej, 5.02.2010, Prot. N. 644/81, Archiwum UPJPII.

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie jest Uczelnią składającą się z: Wydziału Teologicznego wraz z Instytutem Prawa Kanonicznego, Wydziału Teologicznego Sekcja w Tarnowie, Wydziału Filozoficznego, Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego, Wydziału Nauk Społecznych. Jednostki te stanowią autonomiczne środowiska naukowe, kompetentne w swojej dziedzinie wiedzy i kierunków studiów do prowadzenia prac naukowo-dydaktycznych, przeprowadzania przewodów, nadawania stopni akademickich oraz tytułu naukowego, a także do działalności wydawniczej⁹.

Wydziałom Uniwersytetu zapewnia się daleko posuniętą autonomię w dziedzinie badań naukowych, dydaktyki, przeprowadzania przewodów naukowych i nadawania stopni akademickich oraz tytułów. Przywołany artykuł uległ częściowej zmianie. Mianowicie, Instytut Prawa Kanonicznego, który był erygowany przez Stolicę Apostolską 4 stycznia 1999 roku, został przekształcony w Wydział Prawa Kanonicznego. Erygowania Wydziału Prawa Kanonicznego dokonała Kongregacja Edukacji Katolickiej 19 marca 2014 roku¹⁰. Instytut Prawa Kanonicznego, który przeszedł do historii Uczelni, był połączony z Wydziałem Teologicznym, aczkolwiek posiadał swoją autonomię.

Wydziały składają się z katedr: „Wymienione jednostki składają się z katedr będących podstawowymi strukturami organizacyjnymi pracy naukowo-dydaktycznej, związanymi z określonym obszarem badawczym i przedmiotem nauczania”¹¹. Katedry powołuje rada wydziału, jak również mianuje ich kierowników, którzy koordynują działalność poszczególnych katedr¹². W celu organizowania na szerszą skalę pracy naukowej i dydaktycznej oraz jej intensyfikacji katedry mogą łączyć się w instytuty: „Dla intensyfikacji pracy naukowo-badawczej poszczególne katedry mogą łączyć się w instytuty wydziałowe, międzywydziałowe i międzyuczelniane”¹³. Tworzenie i znoszenie instytutów wydziałowych należy do rady wydziału, zaś instytutów międzywydziałowych i międzyuczelnianych do senatu¹⁴. Do kompetencji senatu należy uchwalanie zasad działania instytutów i ich regulaminów oraz zatwierdzanie powoływanych przez rady instytutów ich dyrektorów¹⁵.

W trosce o formację intelektualną i pastoralną Statut daje możliwość powoływania różnorodnych studiów: „Poszczególne wydziały mogą w miarę aktualnych

⁹ Statut UPJPII.

¹⁰ Dekret Kongregacji Edukacji Katolickiej, 19.03.2014, N. 175/2011, Archiwum UPJPII.

¹¹ Statut UPJPII, art. 7.

¹² Por. tamże, art. 34, p. 5, 7.

¹³ Tamże, art. 8.

¹⁴ Por. tamże, art. 34, p. 5, art. 20, p.6.

¹⁵ Por. tamże, art. 20, p. 9 a i b, p. 22.

potrzeb organizować studia wydziałowe, międzywydziałowe i międzyuczelniane, których celem jest dokształcanie w zakresie specjalności reprezentowanych przez dany wydział, własnych lub innych absolwentów¹⁶. Ta norma odzwierciedla poniekąd rozbudowany w przeszłości system studiów przywydziałowych w krakowskiej uczelni teologicznej. Były one wielokierunkowe i miały różny profil: liturgiczny, katechetyczny, ascetyczny, duszpasterstwo rodzin oraz studium myśli współczesnej. Wszystkie one służyły w dokształcaniu kapłanów i świeccich zaangażowanych w apostołstwo, miały także za zadanie wyjaśniać dokumenty kościelne dokonujące posoborowej odnowy Kościoła¹⁷. Aktualnie idea pogłębiania wiedzy przez absolwentów realizuje się głównie w ramach studiów podyplomowych¹⁸.

Wydział Teologiczny prowadzi różnorakie specjalności zwane czasem specjalizacjami. Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie jest pełnoprawnym Wydziałem Uniwersytetu Papieskiego:

Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie jest kontynuatorem Instytutu Teologicznego w Tarnowie. Specyfika Wydziału wyraża się w jego kościelnej osobowości prawnej oraz w strukturze organizacyjnej, zwłaszcza w osobie i kompetencjach wielkiego wicekanclerza oraz w znaczeniu Wydziału dla życia i misji Kościoła tarnowskiego¹⁹.

Wydział Filozoficzny składa się z katedr i Ośrodka Badań Interdyscyplinarnych (OBI). Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego składa się z: Instytutu Historii, Instytutu Historii Sztuki i Kultury oraz Międzyuczelnianego Instytutu Muzyki Kościelnej. Wydział ten dodatkowo organizuje zajęcia mające na celu pogłębianie i propagowanie historii Kościoła i kultury: „Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego prowadzi także studia międzyuczelniane, międzywydziałowe, przywydziałowe, podyplomowe, kursy specjalistyczne, szkolenia i warsztaty, których celem jest aktualizacja, doskonalenie i pogłębianie wiedzy uzyskanej w trakcie studiów zasadniczych oraz propagowanie historii Kościoła i kultury²⁰. Wydział Nauk Społecznych posiada następujące kierunki: nauki o rodzinie, dziennikarstwo i komunikacja społeczna oraz praca socjalna. Wydział Prawa Kanonicznego składa się z katedr. Statut Wydziału mówi o dziesięciu katedrach, faktycznie działają cztery²¹.

¹⁶ Tamże, art. 9.

¹⁷ Por. J. Dyduch, *Formacja intelektualna kapłanów w Archidiecezji Krakowskiej*, „Notificiones e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1991 nr 129, s. 72–74.

¹⁸ Por. Statut UPJPII, art. 141.

¹⁹ Tamże, art. 143.

²⁰ Tamże, art. 165.

²¹ Por. Kongregacja Edukacji Katolickiej, Statut Wydziału Prawa Kanonicznego UPJPII [dalej: Statut WPK], 19.03.2014, N. 175/2011, Archiwum UPJPII.

W strukturę UPJPII wchodzi następujące jednostki międzywydziałowe: Międzywydziałowy Instytut Bioetyki, Międzywydziałowy Instytut Ekumenii i Dialogu, Międzywydziałowe Studium Języków Obcych, Międzywydziałowe Studium Wychowania Fizycznego i Ośrodek Badań nad Myślą Jana Pawła II. Działają także jednostki międzyuczelniane: Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych i Międzywydziałowy Instytut Muzyki Kościelnej. Z Uniwersytetem Papieskim związane są następujące instytucje: Fundacja im. Świętej Królowej Jadwigi dla UPJPII, Księgarnia Logos, Wydawnictwo Naukowe UPJPII²². Krakowska uczelnia kościelna, w przeszłości jako Wydział Teologiczny, potem Papieski Wydział Teologiczny, następnie Papieska Akademia Teologiczna, a aktualnie Uniwersytet Papieski jest organizmem żywym. W konsekwencji jego jednostki strukturalne ulegają rozwojowi, przekształceniom i zmianom. Wydaje się, że wymaga to uporządkowania.

Specyficznym elementem strukturalnym UPJPII jest zawieranie umów o współpracy naukowej z wyższymi seminariami duchownymi i instytucjami teologicznymi. Inspiratorem i inicjatorem ich zawierania był kard. Karol Wojtyła. Miały one na celu zapewnienie podstawowego wykształcenia o charakterze akademickim oraz umożliwienie nadawania szerokiemu ogółowi studentów stosownych do tego wykształcenia stopni akademickich, kanonicznie ważnych²³. Zasady tej współpracy zostały wypracowane w Krakowie w oparciu o wytyczne Stolicy Apostolskiej. Początek zawierania tych umów sięga 1979 roku i ma bogatą historię²⁴. Sprawa zawierania umów o współpracy naukowej jest nadal aktualna, co więcej, tytuły zawodowe magistra nadawane w ten sposób przez UPJPII, na podstawie umowy Kościół – Państwo, są ważne i uznawane w Rzeczypospolitej Polskiej. Statut postanawia:

Zgodnie z przepisami prawa, z Wydziałem Teologicznym współpracują, na mocy podpisanych przez Uniwersytet i zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską umów o współpracy (odpowiada afiliacji według konstytucji *Sapientia christiana*), inne instytucje teologiczne, w szczególności seminaria duchowne, których studenci, po spełnieniu właściwych wymagań uzyskują tytuł zawodowy magistra teologii – równoważny stopniowi bakalaureatu – nadawany przez Wydział Teologiczny²⁵.

²² Por. *Pierwsza uroczysta inauguracja roku akademickiego 2009/2010*, broszura, red. R. Bogacz, Kraków 2009, s. 32–33.

²³ Por. J. Dyduch, *Papież Jan Paweł II: protektor Papieskiej Akademii Teologicznej*, [w:] *Symposium naukowe z okazji 15-lecia pontyfikatu Jana Pawła II*, red. J. Szczurek, R. Zawadzki, Kraków 1994, s. 116.

²⁴ Por. A. Kubiś, *Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie 1954–1981*, [w:] *Wyższe szkolnictwo w Polsce*, red. J. Majka, Kraków 2002, s. 21–22.

²⁵ Statut UPJPII, art. 137.

Aktualny Statut Uniwersytetu daje szerokie możliwości nawiązywania współpracy z instytucjami naukowymi w kraju i za granicą, jak również możliwości tworzenia i działania różnorodnych struktur w jego ramach, zgodnie z przepisami prawa powszechnego, partykularnego i własnego.

2. Program studiów

Konstytucja apostolska *Sapientia christiana* postanawia:

W programie studiów należy dokładnie przestrzegać zasad i norm, które odnośnie do różnych przedmiotów są zawarte w dokumentach kościelnych, zwłaszcza Soboru Watykańskiego II. Równocześnie zaś trzeba mieć na uwadze osiągnięcia wynikające z postępu naukowego, które w sposób szczególnie przyczyniają się do rozwiązywania aktualnych problemów²⁶.

Tak więc program studiów winien uwzględniać zasady określające różne dyscypliny naukowe uwzględniane w nauczaniu Magisterium Kościoła oraz dokonujący się postęp nauk kościelnych. Program studiów Uniwersytetu Papieskiego odzwierciedla te wymogi, co więcej – tworzy i buduje postęp naukowy w różnych dyscyplinach kościelnych²⁷.

Przywołana konstytucja wymaga, aby przebieg studiów na każdym wydziale był podzielony na cykle, tak aby w pierwszym cyklu przekazano wiadomości ogólne w powiązaniu ze wszystkimi dyscyplinami oraz nauczono posługiwania się metodą naukową. W drugim zaś cyklu należy przeprowadzić pogłębione studium określonego zestawu dyscyplin, poszerzając umiejętność pełniejszego posługiwania się metodą badań naukowych. W trzecim cyklu należy doprowadzić do dojrzałości naukowej, zwłaszcza przez napisanie rozprawy naukowej, przyczyniającej się do postępu nauki²⁸. Ten wymóg jest dokładnie realizowany w UPJPII: „W Uniwersytecie prowadzone są studia licencjackie zawodowe (*ad baccalaureatum*), magisterskie (*ad licentiam*), doktoranckie (*ad lauream*) i inne”²⁹.

Z kolei konstytucja *Sapientia christiana* żąda, aby studenci uczęszczali na prowadzone wykłady, zwłaszcza w cyklu podstawowym, a także, by uczestniczyli w ćwiczeniach, seminariach, kolokwiach, jak również poświęcali odpowiedni czas na prywatne studium³⁰. Statut UPJPII postanawia: „Działalność dydaktyczna

²⁶ *Sapientia christiana*, art. 38, § 1.

²⁷ Por. Statut UPJPII, art. 105, 107.

²⁸ Por. *Sapientia christiana*, art. 40.

²⁹ Statut UPJPII, art. 108.

³⁰ Por. *Sapientia christiana*, art. 42, 43.

Uniwersytetu jest prowadzona przez wykłady, seminaria naukowe, ćwiczenia i inne zajęcia objęte programem studiów. Osoby spoza danej jednostki organizacyjnej mogą uczestniczyć w zajęciach za zgodą prowadzącego³¹. Studenci mają obowiązek uczestniczyć w wymienionych zajęciach zgodnie z postanowieniami regulaminu studiów³². Konstytucja *Sapientia christiana* przewiduje egzaminy lub inne sprawdziany – pisemne lub ustne obowiązujące studentów na końcu semestru lub roku akademickiego, a szczególnie na końcu cyklu, celem stwierdzenia ich przygotowania do kontynuowania studiów czy uzyskania stopni naukowych³³. Wymaga tego Statut: „Każdy cykl studiów kończy się egzaminem wymaganym do uzyskania absolutorium lub określonego tytułu zawodowego albo stopnia naukowego”³⁴.

W Uniwersytecie Papieskim studia mają zasadniczo formę stacjonarną, ale są także realizowane studia niestacjonarne³⁵. W związku z tym, że na poszczególnych wydziałach są nauczane różne dyscypliny kościelne, potrzebne jest stosowanie różnorodnych metod, odpowiadających ich profilowi. Należy także, odpowiednio, stosować nowe metody dydaktyczne i pedagogiczne, które by bardziej zainteresowały studentów oraz uaktywniały ich postawę w odbywaniu studiów³⁶. Tę sprawę odzwierciedla Statut UPJPII, wprowadzając specyfikę programową na poszczególnych wydziałach: „W nauczaniu uwzględnia się metody naukowo-dydaktyczne właściwe każdej z dyscyplin...”³⁷.

Wydział Teologiczny prowadzi studia według programu uchwalonego przez radę wydziału. Na kierunku teologia, na studiach magisterskich są obowiązkowe następujące dyscypliny: 1) dyscypliny filozoficzne, w tym główne części filozofii oraz jej historia; 2) następujące dyscypliny teologiczne: nauki biblijne, ekumenizm, religiologia, teologia dogmatyczna, teologia fundamentalna, teologia moralna, teologia duchowości, liturgika, homiletyka, teologia pastoralna, prawo kanoniczne, nauka społeczna Kościoła, historia Kościoła, patrologia i archeologia; 3) dyscypliny pomocnicze, języki starożytne, języki nowożytne i inne³⁸. Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie prowadzi studia filozoficzno-teologiczne, które służą: 1) formacji teologicznej kandydatów do kapłaństwa; 2) ciągłej formacji teologiczno-pastoralnej kapłanów; 3) formacji teologicznej oraz pedagogiczno-katechetycznej osób świeckich i zakonnych; 4) przygotowaniu wiernych

³¹ Statut UPJPII, art. 110.

³² Por. tamże, art. 85.

³³ Por. *Sapientia christiana*, art. 44.

³⁴ Statut UPJPII, art. 111.

³⁵ Por. tamże, art. 109.

³⁶ Por. *Sapientia christiana*, art. 38, § 2.

³⁷ Statut UPJPII, art. 106.

³⁸ Por. tamże, art. 136.

zaangażowanych w różne formy apostołstwa. Wydział ten prowadzi: studia magisterskie, do licencjatu kościelnego i do doktoratu³⁹.

Badania naukowe i dydaktyka na Wydziale Filozoficznym są prowadzone zgodnie z tradycją myśli filozoficznej, z uwzględnieniem najnowszych badań w tej dziedzinie:

Umożliwiając zdobycie rzetelnej wiedzy o Bogu, człowieku i świecie nauczanie filozofii uwzględnia nie tylko bogate dziedzictwo filozoficzne, lecz także najnowsze badania z zakresu filozofii, oraz osiągnięcia innych dyscyplin naukowych, które mają znaczenie dla filozoficznej refleksji⁴⁰.

Studia podstawowe na Wydziale Filozoficznym kończą się uzyskaniem absolutorium. Otrzymuje je student, który zdał wszystkie przewidziane programem egzaminy i zaliczył wymagane ćwiczenia i lektoraty⁴¹. Program badań naukowych i nauczania na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego dotyczy dziejów Kościoła i narodów z nim związanych, przede wszystkim zaś jego roli w historii i kulturze narodów słowiańskich, wśród których priorytetowe znaczenie ma Polska. Studia podstawowe na tym wydziale student kończy otrzymaniem absolutorium⁴².

Formacja na Wydziale Nauk Społecznych zmierza do kształtowania studentów znających biegle nauczanie Magisterium Kościoła na temat współczesnych problemów społecznych oraz kierujących się katolicką nauką społeczną w życiu osobistym i zawodowym. Badania naukowe i nauczanie mają tworzyć i zespolać środowiska naukowe, społeczne i edukacyjne, inspirowane katolicką nauką społeczną, gotowe do współpracy z innymi ośrodkami naukowymi i do kształtowania środowisk opiniotwórczych inspirowanych nauczaniem Kościoła⁴³. Studenci zobowiązani są do uczestnictwa w wykładach i ćwiczeniach z przedmiotów związanych zarówno z katolicką nauką społeczną, jak i kierunkowych dotyczących rodziny lub dziennikarstwa, a także pracy socjalnej oraz w lektoratach językowych. Są też zobowiązani do uczestnictwa w seminarium naukowym⁴⁴.

Na Wydziale Prawa Kanonicznego program obejmuje trzy cykle. Cykl pierwszy, trwający dwa lata, obowiązuje tych, którzy nie ukończyli studiów filozoficzno-teologicznych. W jego ramach są wykładane podstawowe dyscypliny filozoficzne i teologiczne. W cyklu drugim – licencjackim, trwającym trzy lata, wykładane są: wszystkie księgi KPK oraz pozostałe obowiązujące normy kanoniczne,

³⁹ Por. tamże, art. 145.

⁴⁰ Tamże, art. 152.

⁴¹ Por. tamże, art. 156.

⁴² Por. tamże, art. 159, 162.

⁴³ Por. tamże, art. 168–169.

⁴⁴ Por. tamże, art. 170.

przepisy polskiego prawa kanonicznego partykularnego, normy *Kodeksu kano-nów Kościołów wschodnich* oraz dyscypliny pokrewne: filozofia prawa, teologia prawa, relacje między Kościołem a Państwem, metodologia prawa, elementy prawa rzymskiego, podstawy prawa cywilnego, historia prawa kanonicznego, polskie prawo wyznaniowe, elementy prawa polskiego, elementy psychologii, psychiatrii i medycyny sądowej. Prowadzone są ćwiczenia, lektoraty języka łacińskiego i języków nowożytnych oraz seminaria naukowe. Cykl trzeci trwa dwa semestry. W jego ramach doskonali się formację kanonistyczną i przygotowuje pod kierunkiem samodzielnego pracownika naukowego rozprawę doktorską⁴⁵. Program studiów Uniwersytetu Papieskiego charakteryzuje się tym, że posiada normy wspólne dla wszystkich wydziałów oraz normy specyficzne dla jego poszczególnych wydziałów.

3. Nadawanie tytułów i stopni akademickich

Konstytucja *Sapientia christiana* postanawia: „Na wydziale kościelnym nadaje się następujące stopnie akademickie: bakalaureat, licencjat i doktorat”⁴⁶. Statuty uczelni kościelnych mogą nazwać inaczej wyżej wymienione stopnie akademickie, stosownie do praktyki uniwersytetu danego regionu. Należy w tym przypadku jasno sprecyzować ich równoważność z wymienionymi wyżej oraz zachować jednolitość na wydziałach kościelnych tego samego regionu⁴⁷. Powyższą normę realizuje Statut UPJPII. Uniwersytet Papieski w Krakowie nadaje: 1) tytuł licencjata zawodowego, który jest równoważny stopniowi bakalaureatu na Wydziale Filozoficznym, na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego oraz na Wydziale Nauk Społecznych. Na Wydziale Teologicznym i na Wydziale Teologicznym Sekcja w Tarnowie oraz na Wydziale Prawa Kanonicznego tytułu zawodowego licencjata w ogóle nie nadaje się; 2) tytuł zawodowy magistra, który jest równoważny stopniowi bakalaureatu na Wydziałach Teologicznych, zaś na Wydziale Filozoficznym, na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego, na Wydziale Nauk Społecznych i na Wydziale Prawa Kanonicznego równoważny stopniowi licencjatu naukowego (kościelnego); 3) stopień licencjatu naukowego (kościelnego) nadawany na Wydziałach Teologicznych; 4) stopień naukowy doktora; 5) stopień naukowy doktora habilitowanego; 6) tytuł naukowy profesora⁴⁸.

⁴⁵ Por. Statut WPK, art. 8.

⁴⁶ *Sapientia christiana*, art. 47, § 1.

⁴⁷ Por. tamże, art. 48.

⁴⁸ Por. Statut UPJPII, art. 115, Statut WPK, art. 27.

Począwszy od roku 1990 w polskim prawodawstwie państwowym o szkolnictwie wyższym pojawił się termin „tytuł licencjata zawodowego”. Różni się on zasadniczo od stopnia akademickiego licencjata, który od dawna występuje w prawodawstwie kanonicznym. Dla odróżnienia od licencjatu zawodowego jest nazwany licencjatem naukowym lub kościelnym. Termin „licencjatu zawodowego” został wprowadzony do prawodawstwa kanonicznego w polskich uczelniach kościelnych w celu zapewnienia zgodności z państwowym szkolnictwem wyższym. Wprowadzono go w statucie UPJPII. W tej sytuacji potrzebne było umieszczenie w Statucie UPJPII bardzo precyzyjnych przepisów. Aktualny Statut Uniwersytetu Papieskiego czyni zadość temu postulatowi.

Do otrzymania tytułu licencjatu zawodowego wymaga się od kandydata: 1) zaliczenia zajęć przewidzianych w programie studiów; 2) zdania egzaminu końcowego przed komisją wydziałową; 3) spełnienia innych wymagań zawartych w regulaminie i postanowieniach rady wydziału⁴⁹. Na Wydziale Filozoficznym nadaje się tytuł licencjatu zawodowego po ukończeniu trzech lat studiów. Jest on równoważny stopniowi bakalaureatu. Dwa lata filozofii na Wydziale Teologicznym nie są wliczane w przygotowanie do otrzymania tytułu licencjatu zawodowego, studenci mogą mieć jedynie zaliczone przedmioty, których wykład został zakończony egzaminem, zgodnie z regulaminem Wydziału Filozoficznego⁵⁰. Na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego, po ukończeniu trzech lat studiów, nadaje się tytuł licencjatu zawodowego, który jest równoważny stopniowi bakalaureatu. Wymagane jest w tym celu zaliczenie wszystkich przedmiotów przewidzianych programem studiów, zdanie egzaminów, zaliczenie ćwiczeń i lektoratów oraz przedłożenie pozytywnie ocenionej pracy dyplomowej, a także zdanie egzaminu końcowego⁵¹. Na Wydziale Nauk Społecznych nadaje się tytuł licencjatu zawodowego, który jest równoważny stopniowi bakalaureatu, po ukończeniu trzech lat studiów. Otrzymują go ci studenci, którzy wysłuchali obowiązujących wykładów, zdali egzaminy, zaliczyli ćwiczenia i lektoraty oraz przedłożyli pracę dyplomową. Praca winna uzyskać pozytywne recenzje promotora i recenzenta oraz winna być obroniona przed komisją egzaminacyjną⁵².

Do uzyskania tytułu zawodowego magistra wymaga się: 1) zaliczenia zajęć przewidzianych programem studiów; 2) przedłożenia pracy magisterskiej, która została oceniona pozytywnie przez samodzielnego pracownika naukowego wyznaczonego przez dziekana na wniosek promotora lub według własnego uznania;

⁴⁹ Por. Statut UPJPII, art. 116.

⁵⁰ Por. tamże, art. 154–155.

⁵¹ Por. tamże, art. 160–161.

⁵² Por. tamże, art. 170–171.

3) zdania egzaminu końcowego i obrony pracy przed komisją wydziałową⁵³. Na Wydziale Teologicznym i na Wydziale Teologicznym Sekcja w Tarnowie studenci otrzymują tytuł zawodowy magistra po spełnieniu warunków wymaganych przez przepisy państwowe i kościelne oraz przez regulaminy uczelni. Jest on równoważny stopniowi bakalaureatu⁵⁴. Na Wydziale Filozoficznym studenci ubiegający się o tytuł zawodowy magistra filozofii, który jest równoważny stopniowi licencjatu naukowego, zobowiązani są przedłożyć pracę magisterską oraz złożyć egzamin magisterski obejmujący swoim zakresem całość dyscyplin cyklu podstawowego⁵⁵. Studenci ubiegający się o tytuł zawodowy magistra na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego mają obowiązek zdać egzamin magisterski przed wyznaczoną przez dziekana komisją egzaminacyjną oraz przedłożyć pozytywnie ocenioną przez promotora i recenzenta pracę magisterską. Ten tytuł zawodowy równoważny jest stopniowi licencjata naukowego, kościelnego⁵⁶.

Na Wydziale Nauk Społecznych tytuł zawodowy magistra, który jest równoważny stopniowi licencjatu naukowego, otrzymują studenci, którzy wysłuchali obowiązujących wykładów, zdali egzaminy, zaliczyli ćwiczenia i lektoraty oraz przedłożyli pracę magisterską, która posiada pozytywne recenzje promotora i recenzenta oraz została obroniona przed właściwą komisją egzaminacyjną⁵⁷. Na Wydziale Prawa Kanonicznego kandydaci do tytułu zawodowego magistra prawa kanonicznego, czyli kościelnego stopnia licencjata prawa kanonicznego, zobowiązani są do zaliczenia zajęć przewidzianych programem studiów, do przedłożenia pracy magisterskiej (licencjackiej) ocenionej przez samodzielnego pracownika naukowego, wyznaczonego przez dziekana na wniosek promotora lub według własnego uznania oraz zdania egzaminu końcowego przed komisją wydziałową, według też zatwierdzonych przez radę wydziału⁵⁸. Należy jeszcze raz zaznaczyć, że tytuł zawodowy magistra prawa kanonicznego jest równoważny licencjatowi kościelnemu prawa kanonicznego i daje te uprawnienia, które prawodawstwo powszechne z nim wiąże (por. kan. 1420, § 4, kan. 1421, § 3, kan. 1435 KPK).

Do uzyskania stopnia licencjatu naukowego (kościelnego), wymaga się: 1) uczestnictwa w zajęciach przewidzianych programem studiów i zdania wymaganych egzaminów; 2) przedłożenia pracy licencjackiej na temat zatwierdzony przez radę wydziału i ocenionej przez promotora i recenzenta samodzielnego

⁵³ Por. tamże, art. 117.

⁵⁴ Por. tamże, art. 138, 146.

⁵⁵ Por. tamże, art. 157.

⁵⁶ Por. tamże, art. 163.

⁵⁷ Por. tamże, art. 173.

⁵⁸ Por. Statut WPK, art. 28.

pracownika naukowego wyznaczonego przez radę wydziału; 3) zdania egzaminu ogólnego wobec komisji; wyjątkowo dziekan, za zgodą rady wydziału, może kandydatowi posiadającemu tytuł zawodowy magistra z innej dziedziny, zezwolić na studia licencjackie i pisanie pracy licencjackiej; 4) praca magisterska może zostać uznana za licencjacką, jeśli spełnia warunki określone w regulaminie, mianowicie dwie recenzje – promotora i recenzenta – są bardzo dobre⁵⁹. Na Wydziale Teologicznym i na Wydziale Teologicznym Sekcja w Tarnowie można uzyskać stopień licencjata naukowego (kościelnego), spełniając warunki wymagane, przewidziane w przepisach kościelnych oraz w regulaminie Uniwersytetu⁶⁰. Nadawanie licencjatu naukowego określa wyłącznie prawodawstwo kanoniczne, gdyż stopień ten nie ma odpowiednika w prawodawstwie państwowym. Mimo to na podstawie umowy państwo polskie uznaje ten stopień⁶¹.

Na wszystkich Wydziałach Uniwersytetu Papieskiego jest nadawany stopień naukowy doktora, jeśli wydział posiada wymagane przepisami państwowymi quorum pracowników. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora nie posiada jeszcze Wydział Prawa Kanonicznego, zaś Wydział Nauk Społecznych prowadzi o nie starania. Stopień ten nadaje rada wydziału zgodnie z przepisami kościelnymi i państwowymi, po spełnieniu wymogów przewidzianych regulaminami Uniwersytetu. Rozprawa doktorska powinna być opublikowana w całości lub w istotnej części. Jeden egzemplarz opublikowanej rozprawy winien być przesłany do Kongregacji Edukacji Katolickiej. Studia doktoranckie na Wydziałach Teologicznych trwają dwa lata, na Wydziale Prawa Kanonicznego nie są jeszcze zorganizowane, na pozostałych wydziałach – cztery lata⁶².

W Uniwersytecie Papieskim jest nadawany stopień naukowy doktora habilitowanego. Nadaje go rada wydziału na podstawie przewodu habilitacyjnego przeprowadzonego zgodnie z obowiązującymi przepisami państwowymi i regulaminami Uniwersytetu⁶³. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego posiada: Wydział Teologiczny, Wydział Filozoficzny oraz Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego.

W Uniwersytecie Papieskim można uzyskać tytuł naukowy profesora:

⁵⁹ Por. Statut UPJPII, art. 119.

⁶⁰ Por. tamże, art. 139.

⁶¹ Por. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych zakładanych i prowadzonych przez Kościół, w tym uniwersytetów, odrębnych wydziałów i wyższych seminariów duchownych oraz w sprawie trybu i zakresu uznawania przez Państwo stopni i tytułów naukowych nadawanych przez te szkoły wyższe, 1.07.1999 [dalej: Umowa 1999], Dz.U. Nr 63, poz. 727, § 6.

⁶² Por. Statut UPJPII, art. 120, 149, 148, 158, 164, 174; Statut WPK, art. 8 c, art. 29.

⁶³ Por. Statut UPJPII, art. 121.

Na wszystkich wydziałach uniwersytetu, posiadających wymagane quorum, można uzyskać tytuł naukowy profesora. Tytuł ten może być nadany osobie, która uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego i od chwili uzyskania tego stopnia wydatnie powiększyła swój dorobek naukowy oraz posiada poważne osiągnięcia dydaktyczne⁶⁴.

Dla uzyskania tytułu profesora należy przeprowadzić stosowną procedurę opartą na przepisach państwowych i postanowieniach Umowy Rządu RP i Konferencji Episkopatu Polski z 1 lipca 1999 roku oraz po uzyskaniu *nihil obstat* Stolicy Apostolskiej, a także po otrzymaniu pozytywnej decyzji Centralnej Komisji ds. Tytułów i Stopni Naukowych. Tytuł ten nadaje Wielki Kanclerz i powiadamia o tym Prezydenta RP⁶⁵. Uprawnienia do prowadzenia przewodów o tytuł naukowy profesora posiadają: Wydział Teologiczny, Wydział Filozoficzny oraz Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego. Uniwersytet Papieski nadaje także doktorat honorowy osobom szczególnie zasłużonym dla Kościoła, po przeprowadzeniu odpowiedniej procedury zawartej w Statucie Uniwersytetu i jego regulaminie⁶⁶.

Wszystkie stopnie naukowe, tytuły zawodowe i tytuły naukowe nadawane w Uniwersytecie Papieskim są uznawane przez państwo polskie, gdyż spełniają wszystkie wymogi odnośnych przepisów państwowych⁶⁷. Sprawa ta wchodzi w szersze zagadnienie dotyczące uwzględnienia polskiego prawodawstwa o szkolnictwie wyższym w Statucie UPJPII⁶⁸.

*

Istniejąca od wieków krakowska uczelnia kościelna posiada doświadczenia organizacyjne, które zostały wykorzystane w aktualnej organizacji Uniwersytetu Papieskiego. Jego struktura ulega dalszej rozbudowie, bowiem tego domaga się rozwój uczelni. Uporządkowany program Uniwersytetu ukazuje szerokie spektrum wykładanych dyscyplin naukowych. Spójny i transparentny system awansów naukowych odpowiada normom kanonicznym i polskim przepisom państwowym.

⁶⁴ Tamże, art. 123.

⁶⁵ Por. tamże, art. 123, 57; Umowa 1999, § 9.

⁶⁶ Por. Statut UPJPII, art. 122, 12, p. 13, 20, p. 8.

⁶⁷ Por. Umowa 1999, § 6, 8, 9.

⁶⁸ Por. J. Dyduch, *Charakterystyka Statutu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie*, „Analecta Cracoviensia” 44 (2012), s. 282–283.

Abstrakt

Organizacja i awanse naukowe w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie

Apostolska konstytucja *Sapientia christiana* określa zgodność i przystawalność regulacji dotyczących kościelnych uniwersytetów i innych uniwersytetów z różnych rejonów kościelnych. Regulacje te są w pełni zastosowane do Papieskiego Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie. Statut tego uniwersytetu i jego program mają swoje źródło zarówno w regulacjach kanonicznych, jak i ustawach państwowych, a także w bogatej naukowej tradycji Krakowa. System postępu kariery naukowej na tym uniwersytecie urzeczywistnia polskie prawo. W rezultacie władze polskie uznają tytuły naukowe i stopnie naukowe przyznawane przez ten uniwersytet.

Słowa kluczowe: *Sapientia christiana*, stopień naukowy, tytuł naukowy, plan studiów, uniwersytet

Abstract

Organization and scientific promotions in the Pontifical University of John Paul II in Krakow

The apostolic constitution *Sapientia christiana* stipulates coherency and compatibility of the rules for ecclesiastical universities and other universities of the different ecclesiastical regions. The rules are fully implemented in the Pontifical University of John Paul II in Krakow. The status of the university and its program have their sources both in the canonical rules and civil laws, and also in the rich scientific tradition of Krakow. The system of career advancement of the academic teachers embodies polish law. As a result, Polish authorities recognize the scientific titles and the scientific degrees granted by the university.

Keywords: *Sapientia christiana*, scientific title, scientific degree, training scheme, university

Bibliografia

- Dekret Kongregacji Edukacji Katolickiej, 19.03.2014, N. 175/2011, Archiwum UPJPiI.
Dekret Kongregacji Edukacji Katolickiej, 5.02.2010, Prot. N. 644/81, Archiwum UPJPiI.
Dyduch J., *Charakterystyka Statutu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie*, „Analecta Cracoviensia” 44 (2012), s. 275–286.
Dyduch J., *Formacja intelektualna kapłanów w Archidiecezji Krakowskiej*, „Notificiones e Curia Metropolitana Cracoviensi” 1991 nr 129, s. 72–74.

- Dyduch J., *Papież Jan Paweł II, protektor Papieskiej Akademii Teologicznej*, [w:] *Symposium naukowe z okazji 15-lecia pontyfikatu Jana Pawła II*, red. J. Szczurek, R. Zawadzki, Kraków 1994.
- Dyduch J., *Rola uczelni kościelnych i katolickich w świetle powszechnego prawodawstwa posoborowego*, „*Analecta Cracoviensia*” 24 (1992), s. 135–152.
- Jan Paweł II, Konstytucja apostolska *Sapientia christiana*, 15.04.1979, AAS 71 (1979), s. 469–499, tłum. pol. *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, zebrał i tłum. ks. E. Szafronowski, t. XII, z. 1, s. 210–256.
- Kodeks prawa kanonicznego*, przekład polski, Poznań 1984.
- Kubiś A., *Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie 1954–1981*, [w:] *Wyższe szkolnictwo w Polsce*, red. J. Majka, Kraków 2002, s. 21–22.
- Pasternak S., *Reorganizacja studiów kościelnych – szczególnie wykładów z prawa kanonicznego w świetle „Sapientia christiana”*, „*Prawo Kanoniczne*” 23 (1980) nr 3–4.
- Pierwsza uroczysta inauguracja roku akademickiego 2009/2010*, broszura, red. R. Bogacz, Kraków 2009.
- Statut Uniwersytatu Papieskiego Jana Pawła II, 5.02.2010, Prot. N. 641/81, Archiwum UPJPII.
- Statut Wydziału Prawa Kanonicznego UPJPII, 19.03.2014, N. 175/2011, Archiwum UPJPII.
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych zakładanych i prowadzonych przez Kościół, w tym uniwersytetów, odrębnych wydziałów i wyższych seminariów duchownych oraz w sprawie trybu i zakresu uznawania przez Państwo stopni i tytułów naukowych nadawanych przez te szkoły wyższe, 1 VII 1999 (Dz.U. Nr 63, poz. 727).

